

VLUCHTEN OF NIET?

Serie Vluchten

In de serie over vluchten hebben we vandaag een bijzondere variant. Vluchten of niet? Kent u dat, dat je aan ziet komen dat een situatie moeilijkheden op zal leveren, en dat je allereerst de impuls voelt om er van weg te gaan, een blokje om lopen of zo iets? Wanneer doe je dat nu juist niet?

Als je een overweging voorbereid over het Johannes evangelie, dan ga je natuurlijk ook even te rade bij Jan Nieuwenhuis, onze 'eigen' Johannes. En daar kwam ik er achter dat de beelden in mijn hoofd over palmzondag toch meer gekleurd zijn door de verhalen van Lucas, Mattheus en Marcus. Bij Lucas is Jezus eerst vooral in Judea en Galilea, en pas als zijn tijd gekomen is begint hij aan de reis naar Jerusalem. Bij Johannes zijn gebeurtenissen anders geordend, en is de intocht op wat wij palmzondag zijn gaan noemen al het derde paasfeest dat Jezus in Jerusalem, stad van vrede, zal doorbrengen. Ook de eerste en de tweede keer leidde dat tot een confrontatie met de Farizeeën, van wie de gemeente van Johannes waarschijnlijk ook veel last gehad heeft. Jan Nieuwenhuis legt uit dat waar in dit evangelie 'de joden' of de Farizeeën genoemd worden, dit hetzelfde is als wanneer wij, bij voorbeeld de Groningers, of ouders die getroffen zijn door de toeslagenaffaire het over 'Den Haag' hebben. Het is geen antisemitisme, maar het aanklaarten van onrecht, misstanden veroorzaakt door het dienen van verkeerde belangen. Helaas is dat heel vaak anders gelezen, anders gebruikt.

Als wij het over 'zij in Den Haag' hebben bedoelen we ook niet alle mensen die in Den Haag wonen. Voor mijn werk was ik afgelopen weken op heel veel basisscholen in alle verschillende wijken van Den Haag. Het schoolbestuur wilde graag weten op welke manier vormgegeven wordt aan de christelijke identiteit van de scholen. Voor veel mensen in de scholen is dat vaak een lastige vraag. Leerkrachten zijn zelf niet meer opgegroeid met iets van de christelijke traditie, of ze hebben in hun leven andere bronnen van inspiratie gevonden. En als ik rondkeek op de scholen dan zag ik veel leerlingen die hoogstwaarschijnlijk van huis uit moslim waren of hindoe. En ik hoorde dat er ook veel Poolse, Bulgaarse, Russische kinderen op de scholen zitten. Wat kan de christelijke inspiratie dan nog voor betekenis hebben?

Tijdens mijn rondreis langs de scholen in Den Haag kwam ik rond een uur of drie bij een school voor speciaal onderwijs. De directeur liet mij binnen en vroeg mij om in zijn kantoor even te wachten, want hij moest eerst even leerlingen helpen die naar huis toe zouden gaan. Zorgen dat ze in de goede taxi kwamen, of even met hen wachten tot de ouders er waren om ze op te halen. Ik vroeg of ik mee mocht lopen, want ik was wel benieuwd hoe het op deze school er aan toe ging. Ik zag hoe elk kind gekend was, en dat leerkrachten en directeur telkens afstemden op het kind om passend contact te maken. Een grapje met de een, een bemoediging voor een ander. Toen we later in gesprek gingen werd duidelijk dat kinderen die naar speciaal onderwijs gaan meestal geen keuze maken voor een christelijke of openbare school: ze gaan daar naartoe waar plaats voor hen is. Veel leerlingen zijn dan al lang vastgelopen op hun basisschool, of zitten al een tijd thuis. Op deze school vinden ze het – zeker in het begin – ook niet gemakkelijk. Maar veel van hen komen hier op adem, hervinden hun normale zelf, zelfacceptatie en acceptatie door ouders. Maar wat er nou christelijk was aan hun school? "Tja, er zijn lessen levensbeschouwing met verhalen", zei een leerkracht, "en we vieren Pasen en kerstmis, maar verder zou ik het niet weten." Ik suggereerde dat er in hun houding, in wat ze elke dag doen, met elkaar samen als team misschien ook iets was. De directeur dacht even na, en vertelde toen hoe belangrijk het in hun team is om elkaar te steunen. Vooral als een kind in crisis is, en dat doet elk kind op eigen manier. Dan doen collega's een beroep op elkaar, ze zetten een stap naar voren. Ze weten vaak precies wie van hen met dit kind het beste contact kan maken.

En daar ben ik weer bij palmzondag. De stap naar voren zetten. Als het moeilijk is, niet weglopen, maar zien wat je heilig is. Als een ander het moeilijk heeft je inzetten om met je aandacht echt met hem of haar te zijn. Het zinnetje van Andries Baart (presentietheorie) 'Je kunt pas voor iemand zorgen als je met hem kunt zijn.' Het gaat vaak om met je aandacht er bij zijn, de onverschilligheid niet toelaten.

Het tekent Jezus hele openbare leven dat hij oog heeft voor de zieke, de bezetene, de verstotene, de arme. En hij stapt er op af, waar het misschien voor velen logischer is om er van weg te bewegen. Hij is er bij met liefdevolle aandacht. Hij zorgt dat de ander op kan staan, haar weg kan vervolgen met meer heelheid. Dat gaf hij ook door aan de leerlingen, mannen en vrouwen, al vonden die het helemaal niet gemakkelijk. Het spoor van de traditie is sterker geworden met elke mens die hierin zijn rol oppakte, in grotere of kleinere mate. Het is daaraan te danken dat de christelijke traditie het zorgen voor zieken en armen, het opkomen voor vluchtelingen is gaan zien als leerweg om te gaan begrijpen waar Jezus vol van was. Door het te doen wordt er ook iets in je aangesproken. Je beleeft de tijd opeens als kostbare tijd. Het doet mij ook denken aan het verhaal dat Franciscus van Assisi zijn bekeringsverhaal noemde. Nadat hij in de nacht in een droom een stem had gehoord die hem beloofde dat alles wat zoet leek bitter zou blijken te zijn, en alles wat bitter leek zoet, ging hij de volgende dag weer op pad. Toen hij onderweg een melaatse tegenkwam besloot hij dit keer niet via zijn bediende een aalmoes te geven, maar daalde zelf van zijn paard af en overhandigde zelf de aalmoes. Door wat er in dat moment gebeurde verloor hij zijn angst en afkeer, en liet zich door de melaatse omhelzen. En werkelijk, wat eerst bitter had geleken bleek zoet.

In die liefdevolle aandacht kan iets gebeuren. Iets anders dan anders. Een ommekeer. Jezus leefde en handelde van binnenuit met een geloof in een andere orde in de wereld. Geen orde van sterken die zwakken mogen verdrukken en overheersen, want daarin lijden beiden. Geen economische orde die wie heeft meer geeft, maar fundamentele gelijkwaardigheid. Geen orde waarin je de ander of de natuur mag uitbuiten, maar een orde waarin alles als verbonden gezien wordt. Waar jouw menselijkheid verbonden is met de mijne.

Als je met die andere, oorspronkelijk bedoelde orde in het leven staat, dan moet je misschien wel naar Jerusalem om die te manifesteren. Dan kun je niet anders. En zo zijn er ook mensen die zich elke dag inzetten voor kinderen – 'ook al is dat vaak ontzettend moeilijk en sta je vaak in je onmacht', zoals de directeur mij vertelde.

Ik bid en voel me verbonden. En wens ons toe dat we ons telkens weer afvragen: vluchten, of nu juist niet?

Marcel Elsenaar